

SIYOSIY INTERVYUNING JAMOATCHILIK FIKRINI BOSHQARISHDAGI AHAMIYATI

Maftuna Jo‘rayeva

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti tadqiqotchisi

Annotasiya. *Ushbu tezisda siyosiy intervyuning jamoatchilik fikrini boshqarishdagi ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Siyosiy intervyu ommaviy axborot vositalarida siyosiy subyektlarning pozitsiyasini ifodalash, ularning qarashlarini ommaga yetkazish hamda jamoatchilik bilan bevosita muloqotni ta’minlashning muhim vositasi sifatida qaraladi.*

Kalit so‘zlar: *Siyosiy intervyu, jamoatchilik fikri, ommaviy axborot vositalari, siyosiy kommunikatsiya, media ta’siri, axborot boshqaruvi, siyosiy imij, raqamli media, propaganda, ijtimoiy ong.*

Abstract. *This thesis analyzes the importance of political interviews in managing public opinion from a scientific perspective. A political interview is considered an important tool in mass media for expressing the positions of political actors, conveying their views to the public, and ensuring direct communication with society.*

Keywords: *Political interview, public opinion, mass media, political communication, media influence, information management, political image, digital media, propaganda, social consciousness.*

KIRISH

Siyosiy intervyu zamonaviy axborot-kommunikatsiya tizimida jamoatchilik fikriga ta’sir etuvchi eng muhim vositalardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda siyosiy jarayonlar tobora ochiq, tezkor va ommaga yaqin shaklda kechayotgan bir sharoitda intervyu janri siyosatchilar, davlat vakillari va ekspertlar uchun o‘z pozitsiyasini bevosita ifodalash imkonini beradigan asosiy kommunikativ platformaga aylandi. Shu bilan birga, bu janr orqali berilayotgan ma’lumotlar jamiyatdagi siyosiy kayfiyat, munosabat va qarashlarning shakllanishida muhim rol o‘ynamoqda. Raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi siyosiy intervyularning ta’sir doirasini yanada kengaytirdi[1]. Avvallari faqat televideniye yoki bosma OAV orqali cheklangan auditoriyaga yetib borgan intervyular bugungi kunda internet platformalari orqali qisqa vaqt ichida millionlab foydalanuvchilarga tarqalmoqda. Bu esa siyosiy mazmundagi har bir bayonotning jamoatchilik ongida tezkor aks-sado berishiga va turli talqinlar shakllanishiga olib kelmoqda. Shu nuqtayi nazardan, siyosiy intervyular nafaqat axborot yetkazish vositasi, balki jamoatchilik fikrini shakllantirish, uni muayyan yo‘nalishga burish hamda ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga munosabatni boshqarish instrumenti sifatida ham ahamiyat kasb etadi. Intervyu jarayonida berilgan savollar, javoblarning ifoda uslubi, tanlangan so‘zlar va kommunikativ strategiyalar

auditoriyaning idrokiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, siyosiy intervyular orqali jamiyatda ochiqlik, shaffoflik va hisobdorlik tamoyillarini mustahkamlash, fuqarolarning davlat siyosatiga bo'lgan ishonchini oshirish mumkin[2]. Ayni paytda noto'g'ri talqin qilingan yoki kontekstdan uzib olingan intervyu materiallari esa jamoatchilik fikrini chalg'itishi, ijtimoiy keskinlikni kuchaytirishi ham ehtimoldan xoli emas. Shu sababli siyosiy intervyuning jamoatchilik fikrini boshqarishdagi o'rni va ta'sir mexanizmlarini o'rganish bugungi media makonida muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lib, u jurnalistika, siyosiy kommunikatsiya va PR sohalarining dolzarb tadqiqot yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi.

Siyosiy kommunikatsiya zamonaviy jamiyatda davlat, siyosiy institutlar va fuqarolar o'rtasidagi axborot almashinuvi jarayonini ifodalaydi. Harold Lasswell tomonidan taklif etilgan klassik modelga ko'ra, bu jarayon "Kim? Nima deydi? Qanday vosita bilan? Kimga? Qanday natija bilan?" degan ketma-ketlik asosida amalga oshadi[3]. Ushbu yondashuv siyosiy kommunikatsiyaning asosiy mexanizmini tushinishda muhim o'rin tutadi, chunki u axborotning manbadan auditoriyagacha bo'lgan yo'lini va uning ta'sir natijasini ochib beradi. Siyosiy kommunikatsiya nazariyalari mass-media tadqiqotlari, jamoatchilik fikri shakllanishi hamda siyosiy psixologiya kabi yo'nalishlarga tayanadi. Jumladan, agenda setting nazariyasi ommaviy axborot vositalari qaysi mavzularni muhim deb belgilashini, framing yondashuvi esa voqealarning qanday nuqtai nazardan talqin qilinishini tushuntiradi. Spiral of silence nazariyasi esa jamoatchilik fikrida ustun bo'lgan qarashlar boshqalarni o'z fikrini ochiq bildirishdan tiyib qo'yishi mumkinligini ko'rsatadi. Ushbu mexanizmlar siyosiy axborotning ijtimoiy ongga bevosita va bilvosita ta'sirini shakllantiradi. Siyosiy axborot o'zi siyosiy tizim, jarayonlar va institutlar haqidagi ma'lumotlar majmuasini tashkil etadi. U turli kommunikatsiya kanallari orqali tarqatiladi: davlat ommaviy axborot vositalari orqali rasmiy qarorlar va qonunlar e'lon qilinadi, xususiy OAV esa tahliliy va mustaqil yondashuvni ta'minlaydi. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar "Telegram", "Facebook", "YouTube", "X" kabi platformalar hamda bloglar va vloggerlar zamonaviy siyosiy axborot almashinuvida muhim rol o'ynab, fuqarolarning siyosiy jarayonlarga munosabatini shakllantirishga xizmat qiladi. Jamoatchilik fikrini shakllantirishda siyosiy kommunikatsiyaning bir qator strategik usullari qo'llaniladi. Agenda setting orqali muhim mavzular jamiyat kun tartibiga olib chiqiladi, framing esa voqealarni muayyan interpretatsiyada talqin etishga xizmat qiladi. Priming usuli orqali auditoriyaning diqqat markazi ma'lum siyosiy masalalarga yo'naltiriladi, propaganda esa ko'pincha biryoqlama axborot orqali muayyan siyosiy qarashni shakllantirishga qaratiladi. Bu strategiyalar siyosiy subyektlarga jamoatchilik fikriga ta'sir etish imkonini beradi[4]. Bundan tashqari, siyosiy intervyu framing mexanizmi bilan ham chambarchas bog'liqdir, chunki savol-javob jarayonida muayyan voqea yoki siyosiy qaror ma'lum bir nuqtai nazardan yoritiladi. Intervyu orqali berilayotgan javoblar auditoriyaning siyosiy voqelikka

bo‘lgan munosabatini shakllantiradi va priming ta’siri asosida ularning e’tiborini muayyan masalalarga qaratadi. Shu bilan birga, intervyular ba’zan propaganda elementlarini ham o‘z ichiga olishi mumkin, bu esa siyosiy kommunikatsiyaning biryoqlama yoki boshqariladigan shaklini kuchaytiradi

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, siyosiy intervyu jamoatchilik fikrini shakllantirish va ma’lum darajada boshqarishda muhim kommunikativ vosita hisoblanadi. U orqali siyosiy yetakchilar va ekspertlar o‘z qarashlarini bevosita ommaga yetkazib, muhim mavzularni kun tartibiga olib chiqadi (agenda setting), voqealarni muayyan nuqtai nazardan talqin qiladi (framing) va auditoriya e’tiborini aniq masalalarga yo‘naltiradi (priming). Shu sababli siyosiy intervyu nafaqat axborot uzatish, balki jamoatchilik ongiga ta’sir ko‘rsatuvchi strategik instrument sifatida ham katta ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. McNair, B. “An Introduction to Political Communication”
2. Jürgen Habermas. “The Structural Transformation of the Public Sphere”
3. Lasswell, H. “The Structure and Function of Communication in Society”
4. Karimov I.A. “Siyosiy erkinlik va so‘z erkinligi”